EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 27.3.2023
COM(2023) 182 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU A RADĚ

o některých aspektech skladování plynu na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1938

{SWD(2023) 73 final}

1. Úvod

Na trzích s plynem se již v roce 2021 začalo projevovat značné napětí a došlo k výraznému zvýšení cen plynu. Vojenská agrese Ruska vůči Ukrajině, která začala v únoru 2022, vyvolala řadu narušení dodávek plynu a výrazně zvýšila kolísání cen plynu na světových trzích. V případě EU a jejích nejbližších sousedů, kteří byli závislí na dodávkách ruského plynu, vyžadoval tento vývoj silnou reakci a opatření k řešení nabídky a poptávky.

Rozsah nerovnováhy na trhu s plynem a obavy z výrazného narušení dodávek, po němž by mohlo dojít k závažným omezením dodávek pro průmysl i domácnosti, vedly k bezprecedentním regulačním opatřením. To přispělo k bezpečnosti dodávek plynu a zajistilo, že se ceny plynu v zimě 2022/2023 zmírnily.

Skladování plynu bylo již dříve důležitou součástí plánů připravenosti Komise týkajících se plynu, které se zaměřovaly na překonání zimy 2022/2023 a na následující roky, jak bylo také zdůrazněno v plánu REPowerEU[1] a ve sdělení Komise *Bezpečná zima díky úsporám plynu*[2]. Konkrétně pak dobře naplněné zásobníky plynu zajišťují dostupnost plynu pro domácnosti i podniky během zimní topné sezóny.

Dalším opatřením je nařízení o uskladňování zemního plynu[3], které spolunormotvůrci přijali dne 27. června 2022 a které vyžaduje, aby všechny členské státy s kapacitou pro skladování plynu zajistily, že jejich podzemní zásobníky plynu budou do 1. listopadu 2022 naplněny alespoň na 80 % kapacity. Od roku 2023 budou muset být zásobníky plynu naplněny do 1. listopadu každého roku na 90 %.

Nařízení o uskladňování plynu také stanoví, že každý provozovatel skladovacích zařízení v EU musí být certifikován, což představuje další záruku odpovídající úrovně naplnění zásobníků plynu v nadcházejících letech. Tato certifikace by měla být zamítnuta nebo by měla vést k nápravným opatřením, pokud příslušné orgány dospějí k závěru, že osoba nebo subjekt přímo či nepřímo vykonávající kontrolu nad skladovacím zařízením nebo uplatňující ve vztahu k němu jakékoli právo může ohrozit bezpečnost dodávek energie v EU.

Tato zpráva hodnotí provádění nařízení o uskladňování plynu na základě informací členských států o jejich opatřeních v oblasti skladování plynu a jejich postupech certifikace, doplněných o údaje Eurostatu, v souladu s článkem 17a nařízení (EU) 2017/1938. Ke zprávě je přiložen pracovní dokument útvarů Komise, který obsahuje podrobné informace o opatřeních přijatých členskými státy k zajištění naplnění jejich zásobníků plynu a analýzu cen plynu v souvislosti s prováděním nařízení o uskladňování plynu.

[1] COM(2022) 639 final.
[2] COM(2022) 360 final.
[3] NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2022/1032 ze dne 29. června 2022, kterým se mění nařízení (EU) 2017/1938 a (ES) č. 715/2009, pokud jde o uskladňování zemního plynu (Úř. věst. L 173, 30.6.2022, s. 22).

2. Právní základ a souvislosti výroční zprávy

K 1. listopadu 2022 byly zásobníky plynu v EU naplněny z 94,9 %. To bylo výrazně nad cílovou úrovní 80 %, přičemž všechny členské státy dosáhly svého cíle stanoveného nařízením[4]. K 31. prosinci 2022 byla úroveň naplnění v EU stále 83,4 %. Pokud jde o skladování, zdálo se, že EU byla na zimu 2022/2023 dobře připravena.

Podle čl. 6d odst. 5 nařízení o uskladňování plynu musí Komise předkládat Evropskému parlamentu a Radě výroční zprávy. Tyto zprávy musí obsahovat:

- přehled opatření přijatých členskými státy ke splnění povinností uskladňování,
- přehled času potřebného pro certifikaci podle článku 3a nařízení (ES) č. 715/2009,
- přehled opatření požadovaných Komisí k zajištění souladu s trajektoriemi naplňování a s cíli naplnění,
- analýzu možných dopadů tohoto nařízení na ceny plynu a potenciální úspory plynu ve vztahu k čl. 6b odst. 4.

Zpráva přispívá k rozšíření databáze znalostí o osvědčených postupech při plnění zásobníků.

3. Přehled opatření přijatých členskými státy ke splnění povinností uskladňování

Nařízení o uskladňování plynu stanoví, že členské státy musí přijmout veškerá nutná opatření ke splnění cílů naplnění. Měly by se snažit využívat tržní opatření tam, kde je to možné, aby se zabránilo zbytečným narušením trhu. Opatření však mohou zahrnovat regulační opatření, finanční pobídky nebo kompenzace účastníkům trhu.

Nařízení o uskladňování plynu uvádí ilustrativní výčet možných opatření a nástrojů, které mohou členské státy za tímto účelem využít. Za účelem získání zpětné vazby k těmto návrhům zaslala Komise na podzim 2022 příslušným orgánům členských států dotazník, kde se jich ptala na opatření a nástroje, které použily k zajištění naplnění svých zásobníků. Dotazník také zjišťoval názory a hodnocení členských států, pokud jde o účinnost jejich opatření a jejich silné a slabé stránky.

Podle členských států účinně přispěla k včasnému naplnění jejich zásobníků následující opatření:

1. uložení povinnosti provozovatelům skladovacích zařízení, aby v souladu s vnitrostátním cílem dosáhli minimální úrovně naplnění;
2. nabídka kapacit účastníkům trhu;
3. zavedení mechanismu pro případy, kdy je celková upsaná kapacita nižší než minimální úroveň naplnění, například předem dohodnuté podmínky s účastníky trhu pro doplňkový objem;
4. zajištění efektivního využití rezervovaných kapacit uplatněním mechanismu ztráty v případě nevyužití (*„use it or lose it“*) nebo ukládáním sankcí za nedodržení;

[4] Plynová infrastruktura v Evropě – Souhrnné zásoby plynu v zásobnících (agsi.gie.eu)

5. a konečně, pokud výše uvedená opatření pravděpodobně nepřinesou požadované výsledky, určení subjektu, který chybějící kapacitu nakoupí na velkoobchodním trhu.

Kromě toho s odkazem na přílohu Ib nařízení (EU) 2022/1032 uzavřely Rakousko a Německo dohodu o cíli naplnění a trajektorii naplňování podle článku 6a, neboť tyto členské státy sdílejí odpovědnost za skladovací zařízení Haidach a 7Fields[5].

Mechanismus sdílení břemene podle nařízení stanoví, že členské státy, které nemají na svém území skladovací zařízení, uskladní v sousedních zemích objem plynu odpovídající alespoň 15 % jejich roční spotřeby. Členské státy však koordinované nástroje k naplnění zásobníků plynu využívají jen v omezené míře.

V září 2022 podepsaly Itálie a Řecko memorandum o porozumění o skladování plynu. To umožňuje přepravcům z řecké vnitrostátní přepravní soustavy zemního plynu skladovat v Itálii až 1,14 TWh plynu. Dohody, jako je tato, mají zásadní význam pro členské státy, které nemají na svém území žádné skladovací kapacity. Estonská vláda zajistila nákup 1 TWh jako národní strategické rezervy, která bude uskladněna v zásobníku v Lotyšsku.

Během semináře[6] o provádění nařízení o uskladňování plynu řada evropských sdružení, která jsou členy Koordinační skupiny pro otázky plynu, sice uznala účinnost nařízení, ale doporučila více využívat tržní nástroje k jeho účinnému provádění, zejména ke snížení nákladů na skladování.

Členské státy v roce 2022 uskutečnily bezprecedentní investice s cílem zvýšit odolnost evropské plynárenské infrastruktury a zlepšit přístup ke zkapalněnému zemnímu plynu (LNG) v regionech vysoce závislých na ruském plynu. Situace v roce 2023 se tedy výrazně změnila a členské státy nyní mohou lépe využívat tržní nástroje a méně se spoléhat na více „intervenční“ nástroje, které byly nezbytné kvůli nedostatku infrastruktury nebo k zabránění manipulaci s trhem ze strany provozovatelů skladovacích zařízení mimo EU.

Díky všem opatřením byl překročen cíl 80% naplnění pro rok 2022. K 1. listopadu 2022 bylo naplněno 94,9 % zásobníků plynu v EU, přičemž všechny členské státy dosáhly více než 80 % (viz tabulka a graf níže). Lotyšsko, které bylo jediným členským státem s hodnotou nižší než 80 %, mělo nárok na sníženou skladovací povinnost vzhledem k velké skladovací kapacitě v porovnání s vnitrostátní spotřebou. Úroveň naplnění, které Lotyšsko dosáhlo, značně překročila jeho snížený listopadový cíl stanovený ve vztahu k vlastní spotřebě.

[5] Zveřejněná dohoda v rakouském úředním rejstříku: https://www.ris.bka.gv.at/eli/bgbl/III/2023/16.

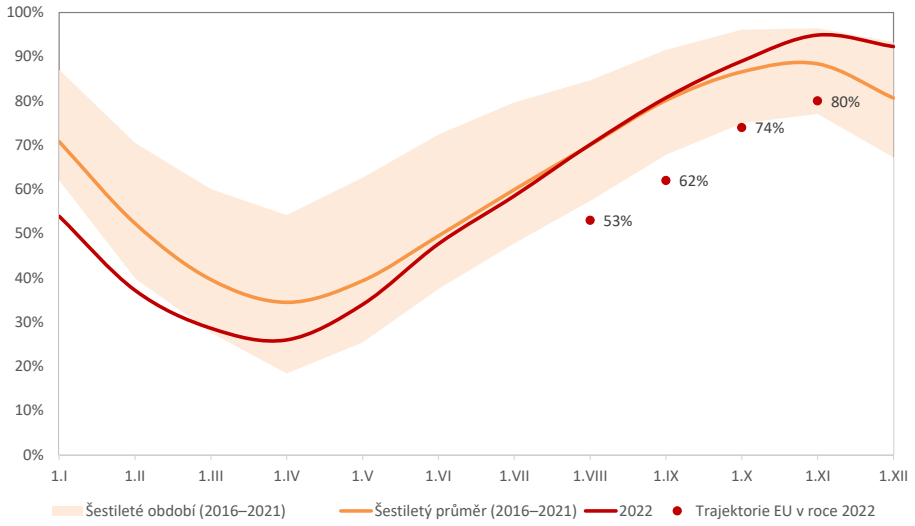
[6] Rejstřík expertních skupin Komise a dalších podobných subjektů (europa.eu)

Tabulka: Úrovně naplnění k 1. listopadu 2022

	Úroveň naplnění (%)	Pracovní objem (plynu) (TWh)
AT	93,1	95,5
BE	100	7,6
BG	90,4	5,8
CZ	94,9	43,8
DE	99,2	245,2
DK	99,3	9,9
ES	94,8	35,3
FR	100	132,6
HR	97,0	4,8
HU	86,0	67,7
IT	95,5	193,4
LV	57,7	24,1
NL	91,8	138,9
PL	98,9	36,4
PT	98,3	4,0
RO	96,8	32,8
SE	92,9	0,1
SK	91,3	38,8
EU	**94,9**	**1 116,21**

Zdroj: databáze AGSI k 1. listopadu 2022.

Graf: Úroveň naplnění zásobníků v EU a trajektorie EU v roce 2022

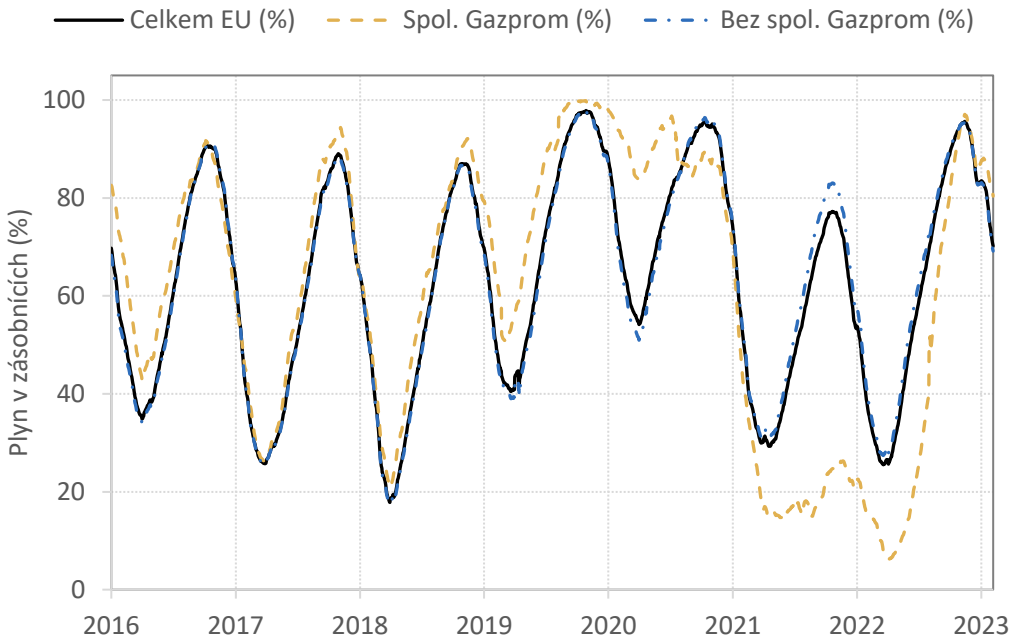

4. Zásobníky v EU, které dříve vlastnila nebo provozovala společnost Gazprom

V roce 2021 společnost Gazprom vlastnila nebo provozovala přibližně 10 % skladovací kapacity v EU. Zásobníky společnosti Gazprom nebyly před začátkem zimy 2021/2022 doplněny a na konci sezóny, kdy se plyn ze zásobníků těží, byly téměř vyčerpány. Tyto zásobníky společnosti Gazprom byly zodpovědné za snížení průměrné úrovně naplnění zásobníků v EU o 6 až 8 procentních bodů na konci roku 2021 ve srovnání s předchozími lety.

Následující graf ukazuje vývoj objemu plynu v zásobnících vlastněných nebo provozovaných společností Gazprom (oranžová přerušovaná čára) a v ostatních zásobnících v EU (modrá přerušovaná čára). Černá čára znázorňuje plyn uskladněný ve všech zásobnících v EU dohromady.

Graf: Vývoj objemu plynu v zásobnících vlastněných nebo provozovaných společností Gazprom

V létě 2022 přijaly členské státy se zásobníky vlastněnými nebo provozovanými společností Gazprom opatření na ochranu své energetické bezpečnosti:

- Německo znárodnilo své zásobníky společnosti Gazprom, které dříve vlastnila společnost Gazprom Germania. Název nového subjektu je SEFE Securing Energy for Europe GmbH.
- Zásobník v Rakousku byl předán jinému provozovateli podle nově zavedených pravidel vycházejících ze zásady ztráty v případě nevyužití. Dne 17. února 2023 podepsaly Německo a Rakousko dohodu o převzetí společné odpovědnosti za využívání a naplňování skladovacích zařízení zemního plynu Haidach a 7Fields a o přepravě uskladněných objemů plynu v případě výpadků dodávek. Dohoda navazuje na memorandum o porozumění, na němž se Berlín a Vídeň dohodly v červenci 2022. Dvě skladovací zařízení, která se nacházejí v Rakousku, již v minulosti využívaly německé i rakouské společnosti.
- V Nizozemsku vláda pověřila státní subjekt s názvem Energiebeheer Nederland, aby přepravoval plyn do skladovacího zařízení Bergermeer s využitím nevyužité skladovací kapacity, včetně kapacity vlastněné společností Gazprom.
- Česko uplatnilo zásadu ztráty v případě nevyužití, aby přimělo účastníky trhu s rezervní skladovací kapacitou nad určitou hranicí vrátit vládě vtláčecí místa. V souladu s touto zásadou byla společnosti Gazprom odebrána skladovací kapacita v zásobníku Dambořice a následně zařazena do zvláštních aukčních opatření vlády. Ta zahrnují možnost bezplatných aukcí a plateb obchodníkům výměnou za skladování plynu.

V důsledku těchto opatření byly zásobníky dříve vlastněné nebo provozované společností Gazprom k 1. listopadu 2022 naplněny v průměru z 94 % v porovnání s úrovní naplnění 26 % k 1. listopadu 2021.

Následující tabulka ukazuje účinnost opatření členských států, která zrušila nebo omezila vliv společnosti Gazprom na skladování plynu. Porovnává souhrnnou skladovací kapacitu vlastněnou nebo provozovanou společností Gazprom v jednotlivých zemích v listopadu 2021 a v listopadu 2022.

Tabulka: Kapacita zásobníků vlastněných nebo provozovaných společností Gazprom podle jednotlivých zemí v roce 2021 a odpovídající úrovně naplnění v listopadu 2021 a listopadu 2022

Země	**Kapacita vlastněná/provozovaná společností Gazprom v roce 2021 (TWh)**	**Úroveň naplnění 1. listopadu 2021**	**Úroveň naplnění 1. listopadu 2022**
AT	32,3	20 %	91 %
CZ	2,2	45 %	85 %
DE	58,2	27 %	94 %
NL	19,3	30 %	99 %
CELKEM	112,0	26 %	94 %

5. Nástroj pro agregaci poptávky podle nařízení Rady (EU) 2022/2576

Nařízení (EU) 2022/2576, které Rada přijala dne 19. prosince 2022 na návrh Komise[7], stanoví nástroj pro agregaci poptávky, který podpoří země EU při včasném zajištění dostatečných dodávek plynu na zimu 2023–2024. Kromě toho bude mechanismus společného nákupu zavedený uvedeným nařízením klíčový při předcházení situacím, kdy by se evropské podniky ucházely o ten samý plyn a v důsledku by byly jeho ceny nadsazené.

Po zemích EU se žádá, aby agregovaly poptávku po objemu plynu, který odpovídá 15 % jejich příslušných povinností naplnit zásobníky. Nad 15 % bude agregace dobrovolná, ale bude založena na stejném mechanismu.

Za tímto účelem Komise uzavřela smlouvu s poskytovatelem služeb, aby zavedl nezbytné služby s cílem agregovat poptávku po plynu od evropských společností a sladit ji s nejkonkurenceschopnějšími nabídkami dodávek před začátkem příštího období plnění zásobníků. Po sladění poptávky s nabídkou mohou společnosti dobrovolně uzavírat kupní smlouvy s

[7] Nařízení Rady (EU) 2022/2576 o posílení solidarity prostřednictvím lepší koordinace nákupu plynu, spolehlivých referenčních cen a přeshraničních výměn plynu (Úř. věst. L 335, 29.12.2022, s. 1).

dodavateli plynu, a to buď jednotlivě, nebo společně. To je výhodné zvláště pro menší společnosti a společnosti z vnitrozemských států s menším globálním dosahem nebo vyjednávací silou. Společné nákupy by také mohly být výhodné pro výrobní odvětví, která spotřebovávají plyn, jako jsou odvětví hnojiv a keramiky.

Při vytváření mechanismu společného nákupu spojují členské státy EU, smluvní strany Energetického společenství a průmyslové subjekty z EU své síly na různých fórech, aby Komisi poskytly své odborné znalosti a poradenství. Činí tak prostřednictvím řídícího výboru *ad hoc,* regionálních skupin a poradní skupiny pro průmysl.

6. Přehled času potřebného pro certifikaci

Členské státy by měly zajistit, aby každý provozovatel skladovacích zařízení, včetně provozovatelů skladovacích zařízení, kteří jsou ovládáni provozovateli přepravních soustav, byl certifikován vnitrostátním regulačním orgánem nebo jiným orgánem určeným členským státem. Cílem je zajistit, aby bezpečnost dodávek energie nebo jakýkoliv jiný zásadní bezpečnostní zájem v EU nebo v kterémkoliv členském státě nebyly ohroženy vlivem na provozovatele skladovacích zařízení.

Nařízení o uskladňování plynu stanoví, že certifikační orgán má do 150 pracovních dnů od obdržení oznámení vydat návrh rozhodnutí o certifikaci pro provozovatele skladovacích zařízení, kteří provozují podzemní zásobníky plynu s kapacitou vyšší než 3,5 TWh, pokud byla celková kapacita těchto zásobníků bez ohledu na počet provozovatelů k 31. březnu 2021 a k 31. březnu 2022 naplněna na úrovni, která byla v průměru nižší než 30 % jejich maximální kapacity. U těchto zásobníků se již měl certifikační orgán pokusit o vydání návrhu rozhodnutí o certifikaci do 1. listopadu 2022.

Pokud jde o všechny ostatní provozovatele skladovacích zařízení, certifikační orgán musí vydat návrh rozhodnutí o jejich certifikaci do 2. ledna 2024 nebo do 18 měsíců od obdržení oznámení.

Komise musí předložit k návrhu rozhodnutí o certifikaci stanovisko certifikačnímu orgánu do 25 pracovních dnů od uvedeného oznámení. Certifikační orgán poté musí stanovisko Komise zohlednit v nejvyšší míře.

Certifikační orgán musí vydat rozhodnutí o certifikaci do 25 pracovních dnů od obdržení stanoviska Komise.

V roce 2022 byl Komisi předložen pouze jeden návrh rozhodnutí o certifikaci, a to belgickou Federální komisí pro regulaci elektřiny a plynu (CREG) v říjnu 2022.

S cílem podpořit členské státy při vydávání návrhů certifikací uspořádala Komise zvláštní zasedání Koordinační skupiny pro otázky plynu, aby poskytla praktické pokyny pro certifikaci provozovatelů a vlastníků zásobníků plynu. Komise připomněla, že certifikace by měla snížit jakékoli riziko pro bezpečnost dodávek plynu na regionální, vnitrostátní či unijní úrovni, které vyplývá mimo jiné z:

a) vlastnictví, dodávek nebo jiných obchodních vztahů, které by mohly negativně ovlivnit motivaci a schopnost provozovatele skladovacího zařízení podzemní zásobník plynu naplnit;

b) práv a povinností EU ve vztahu k zemi, která není členem EU, které vyplývají z mezinárodního práva, včetně jakékoli dohody uzavřené s jednou nebo několika zeměmi, které nejsou členem EU, jíž je EU smluvní stranou a jež se zabývá otázkami bezpečnosti zásobování energií;

c) práv a povinností dotčených členských států vůči zemi, která není členem EU, které vyplývají z dohod, které dotyčné členské státy uzavřely s jednou nebo několika zeměmi, které nejsou členy EU, jsou-li tyto dohody v souladu s právem EU, nebo

d) jakýchkoli jiných konkrétních skutečností a okolností případu.

Důraz je kladen na riziko pro bezpečnost dodávek vyplývající z vlastnictví, které by mohlo negativně ovlivnit schopnost naplnit skladovací zařízení. Jedním z ústředních prvků pro návrh rozhodnutí o certifikaci je pojem „rozhodující vliv“, což je vlastnictví nebo právo využívat veškerý majetek podniku nebo jeho část nebo práva či smlouvy, které poskytují rozhodující vliv na složení, hlasování nebo rozhodování orgánů podniku.

7. Přehled opatření požadovaných Komisí k zajištění souladu s trajektoriemi naplňování a s cíli naplnění

Nařízení o uskladňování plynu stanovuje mechanismus monitorování a vymáhání za účelem sledování úrovně naplnění v členských státech. Ten zajišťuje nepřetržitý pokrok při doplňování zásobníků, přičemž zároveň ponechává určitý stupeň flexibility při vtláčení většího nebo menšího množství plynu v závislosti na aktuálních tržních cenách. Tento požadavek zavádí průběžné dvouměsíční cíle, ale umožňuje odchylku v rámci tolerančního rozpětí 5 %.

Pokud se členský stát významným a trvalým způsobem odchýlí od trajektorie naplňování a ohrožuje to cíl naplnění, vydá Komise po projednání věci s Koordinační skupinou pro otázky plynu a dotčenými členskými státy tomuto členskému státu nebo ostatním dotčeným členským státům doporučení o opatřeních, která je potřeba okamžitě přijmout. Pokud se po vydání doporučení nadále nedaří dodržovat minimální cíle naplnění, může Komise vydat rozhodnutí o následných opatřeních.

Všechny členské státy splnily průběžné cíle stanovené pro rok 2022 a u jejich minimální úrovně naplnění nedošlo k významné ani trvalé odchylce od cíle. Komise tudíž nemusela v roce 2022 přijmout opatření k zajištění souladu s trajektoriemi naplňování a cíli naplnění.

Dne 25. listopadu 2022 stanovila Komise prostřednictvím prováděcího nařízení[8] průběžné cíle pro naplnění zásobníků plynu, které musí členské státy splnit v roce 2023, aby bylo k 1. listopadu 2023 dosaženo cíle 90% naplnění. Jak předpokládá nařízení o uskladňování plynu, prováděcí nařízení stanovilo průběžné cíle k 1. únoru, 1. květnu, 1. červenci a 1. září 2023 pro ty členské státy, které mají na svém území podzemní zásobníky, jež jsou propojeny s oblastí trhu těchto států. Tyto cíle

[8] Prováděcí nařízení Komise (EU) 2022/2301 ze dne 23. listopadu 2022, kterým se stanoví trajektorie naplňování s průběžnými cíli pro rok 2023 pro každý členský stát s podzemními zásobníky plynu na jeho území a přímo propojených s jeho oblastí trhu (C/2022/8593) (Úř. věst. L 305, 25.11.2022, s. 5).

vycházely z návrhů členských států, z míry naplňování v předchozích pěti letech a z posouzení celkové situace v oblasti bezpečnosti dodávek, které provedla Komise.

Komise rovněž konzultovala Koordinační skupinu pro otázky plynu a nedávno zřízený Výbor pro skladování plynu. Také pro rok 2023 představují tyto závazné cíle, s výhradou rozpětí pěti procentních bodů, minimální prahové hodnoty, které musí členské státy dodržet, aby zajistily určitou úroveň bezpečnosti dodávek a doplňování zásobníků pro zimu 2023–2024.

Tabulka: Průběžné cíle pro rok 2023 pro členské státy s podzemními zásobníky plynu, jak byly přijaty prováděcím nařízením Komise (EU) 2022/2301

Členský stát	**Průběžný cíl pro 1. únor**	**Průběžný cíl pro 1. květen**	**Průběžný cíl pro 1. červenec**	**Průběžný cíl pro 1. září**
AT	49 %	37 %	52 %	67 %
BE	30 %	5 %	40 %	78 %
BG	45 %	29 %	49 %	71 %
CZ	45 %	25 %	30 %	60 %
DE	45 %	10 %	30 %	65 %
DK	45 %	40 %	60 %	80 %
ES	59 %	62 %	68 %	76 %
FR	41 %	7 %	35 %	81 %
HR	46 %	29 %	51 %	83 %
HU	51 %	37 %	65 %	86 %
IT	45 %	36 %	54 %	72 %
LV	45 %	41 %	63 %	90 %
NL	49 %	34 %	56 %	78 %
PL	45 %	30 %	50 %	70 %
PT	70 %	70 %	80 %	80 %
RO	40 %	41 %	67 %	88 %
SE	45 %	5 %	5 %	5 %
SK	45 %	25 %	27 %	67 %

Při stanovování úrovní naplnění Komise zvážila odhady členských států a posouzení minimální požadované technické úrovně s ohledem na plnicí a těžební kapacitu každého zásobníku, aby bylo do 1. listopadu 2023 dosaženo úrovně 90 %.

8. Analýza možných dopadů na ceny plynu a úspory plynu

Přísná analýza příčin by vyžadovala údaje z hypotetického srovnávacího scénáře, kdy by nařízení o uskladňování plynu neexistovalo, ale jiné faktory (např. globální vývoj), které ovlivňují nabídku a poptávku po plynu v Evropě v období platnosti uvedeného nařízení, by se nezměnily. Informace pro srovnávací scénář nebyly k dispozici v dostatečně podrobné podobě. Komise tudíž provedla normativní analýzu méně zaměřenou na příčiny.

Přestože nejvyšší cenový vrchol nastal v polovině / na konci srpna, nepodařilo se prokázat přímou souvislost mezi naplněním zásobníků plynu a nárůstem cen. K prudkému nárůstu cen došlo například v době poměrně obvyklého a neměnného tempa vtláčení plynu do zásobníků. Naproti tomu při přiblížení se konečnému termínu pro splnění cíle naplnění 1. listopadu, což vedlo k dodatečnému úsilí o uskladnění plynu kvůli zahájení topné sezóny, byly ceny v říjnu a listopadu již podstatně nižší než v předchozích měsících.

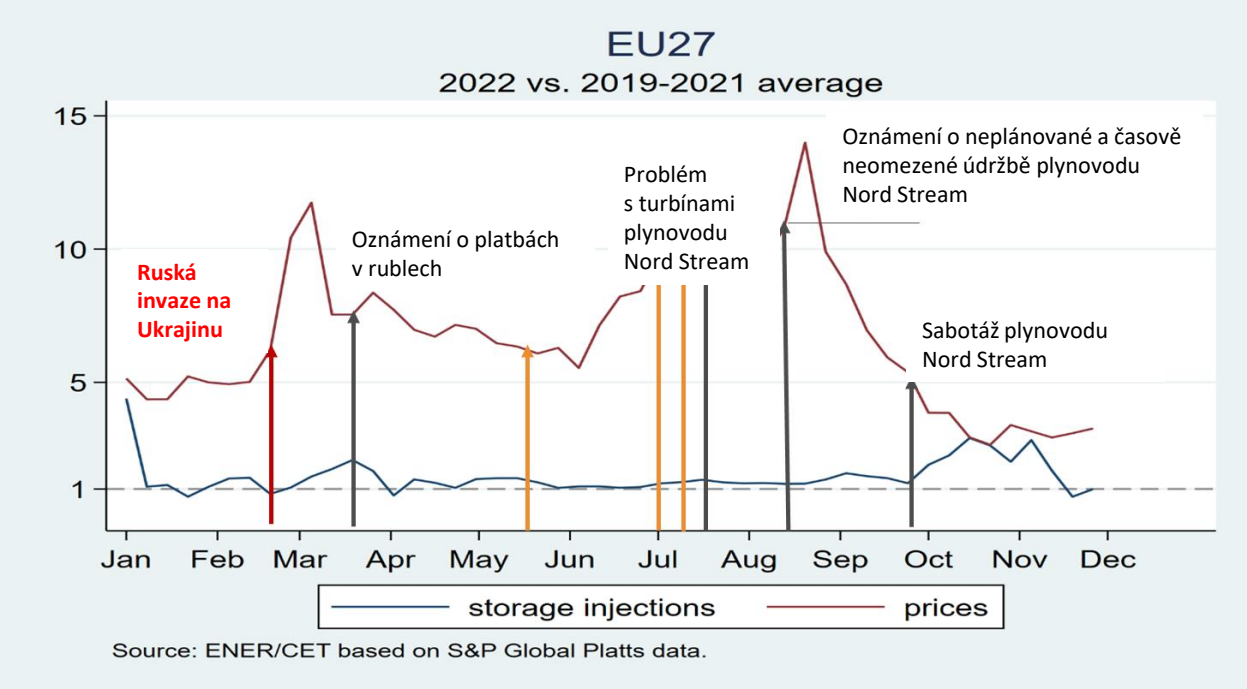
Níže uvedený graf ukazuje poměr hodnot roku 2022 k průměru let 2019–2021 jak pro vtláčení do zásobníků, tak pro ceny. Cenový poměr 1 znamená, že ceny v roce 2022 se rovnaly průměru let 2019–2021. Poměr větší než 1 znamená, že ceny byly v roce 2022 vyšší; poměr 5 znamená, že ceny byly v roce 2022 pětkrát vyšší než průměr let 2019–2021. Stejný výpočet platí i pro křivku týkající se vtláčení do zásobníků.

Podle tohoto grafu se relativní cenové vrcholy nekryjí s relativními vrcholy vtláčení do zásobníků. Naproti tomu dostupné údaje naznačují, že významnější úlohu při prudkém nárůstu cen plynu mohly hrát výkyvy v nabídce.

Nelze však vyloučit, že usilovné naplňování zásobníků ze strany provozovatelů s regulačními zásahy členských států v rámci nařízení o uskladňování plynu nebo bez nich přispělo k dočasnému „přestřelení“ cen. Komise si je vědoma tvrzení, že postupnější doplňování zásobníků by mohlo pomoci zmírnit cenový vývoj, a to i s využitím flexibility, kterou ponechávaly průběžné cíle na rok 2022 stanovené na úrovni EU.

Na základě dostupných údajů nelze učinit jednoznačný závěr, pokud jde o možnou souvislost mezi cíli skladování a cenovým vývojem. Pokračující vtláčení plynu do zásobníků snížilo riziko možného snížení naplnění zásobníků na nebezpečnou úroveň.

Pracovní dokument útvarů Komise, který je přiložen k této zprávě, obsahuje další podrobnosti o metodice a kvantitativních výsledcích analýzy.

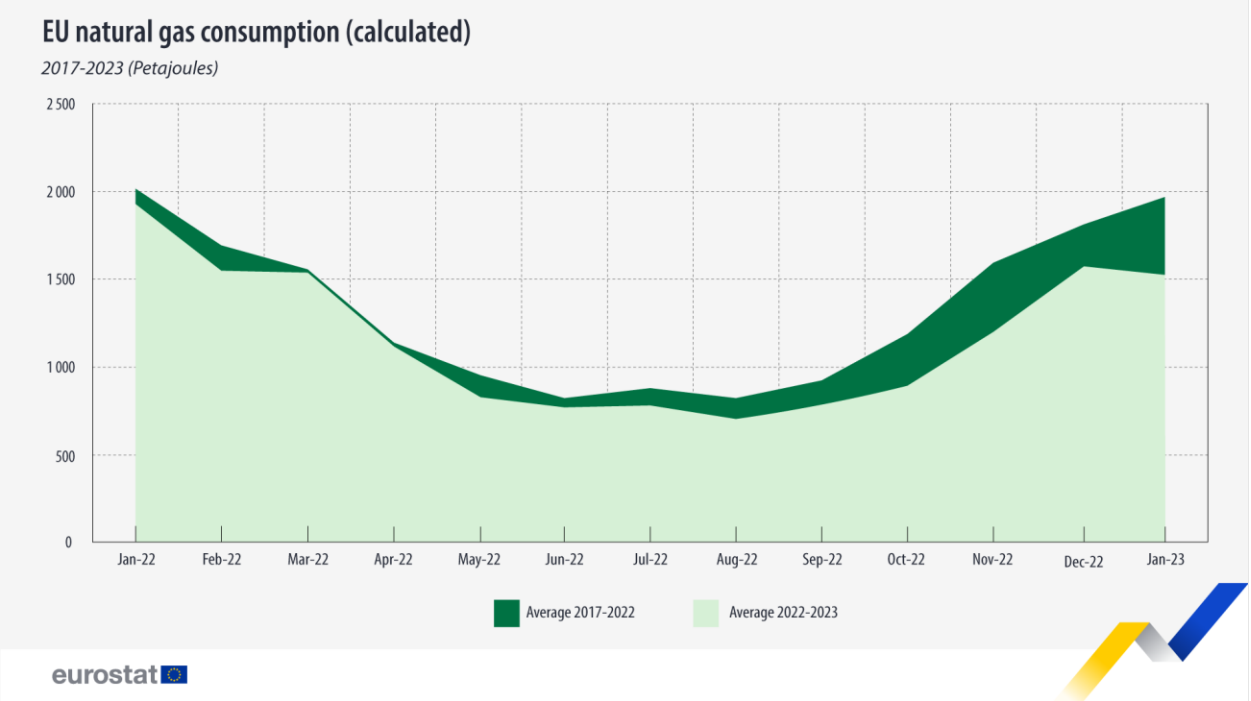

Po přijetí nařízení o snížení poptávky po plynu[9] navíc členské státy v období od srpna 2022 do ledna 2023 snížily svou poptávku po plynu o 19 % v porovnání s průměrem posledních pěti let (viz graf níže). To do značné míry vykompenzovalo nedostatek ruského plynu, neboť v období od srpna 2022 do ledna 2023 se ušetřilo 42 miliard metrů krychlových plynu, a zajistila se tím flexibilita trhu s plynem. V souvislosti s napětím na trhu s plynem bylo na zasedání Koordinační skupiny pro otázky plynu v únoru 2023 konstatováno, že nejúčinnějším opatřením je snížení poptávky, jelikož zvýšení nabídky je omezeno globálními výrobními kapacitami a podléhá globální konkurenci.

Během léta 2022 usnadnilo snížení poptávky vtláčení do zásobníků, zatímco během zimy 2022/2023 opatření ke snížení poptávky omezila těžbu. Tím se zajistilo, že byly zásobníky naplněny v dostatečné míře pro zvládnutí chladných období během zimy.

Od počátku zimy 2022/2023 tedy flexibilita vytvořená snížením poptávky pomohla v únoru 2023 snížit ceny plynu z rekordních hodnot na předválečnou úroveň.

[9] Nařízení Rady (EU) 2022/1369 ze dne 5. srpna 2022 o koordinovaných opatřeních ke snížení poptávky po plynu (ST/11568/2022/INIT) (Úř. věst. L 206, 8.8.2022, s. 1).

9. Závěr

Členské státy v roce 2022 vynaložily značné a bezprecedentní úsilí na doplnění zásobníků. Cíl 80 % stanovený v nařízení EU o uskladňování plynu pro rok 2022 byl překročen. K 1. listopadu 2022 byly zásobníky plynu v EU naplněny z 94,9 %. Na konci roku 2022 byla průměrná úroveň naplnění stále vysoká a činila 83,4 %. Tato vysoká úroveň naplnění výrazně pomohla posílit bezpečnost dodávek v zimě 2022/23, což následně snížilo rizikovou prémii na trhu s plynem na konci roku.

Členské státy přijaly všechna nezbytná opatření ke splnění cílů naplnění, a to včetně průběžných cílů. Některé členské státy dosáhly úrovní naplnění výrazně nad svými cíli. Všechny členské státy v roce 2022 dosáhly svých minimálních trajektorií naplňování a cílů naplnění EU. Mechanismus minimálních průběžných cílů pomohl ponechat členským státům dostatečný prostor pro stanovení vlastních opatření.

Všechny členské státy se skladovacími zařízeními využívaly sadu opatření stanovených v nařízení o uskladňování plynu. Váha různých opatření se mezi jednotlivými členskými státy liší. Jejich první volbou bylo využívání tržních opatření. Mezi další upřednostňovaná opatření patřily povinnost skladovat určité minimální objemy plynu a nabízení kapacit účastníkům trhu společně s pobídkami k naplnění skladovacích zařízení a zajištění efektivního využití smluvních kapacit.

Cílem nařízení o uskladňování plynu bylo prostřednictvím povinnosti certifikovat provozovatele a vlastníky zásobníků pomoci zabránit škodlivému vlivu zemí, které nejsou členy EU, na naplňování zásobníků. V roce 2022 byl Komisi předložen jeden návrh certifikace, po němž následovalo kladné stanovisko.

Ačkoliv nebyly certifikovány žádné další zásobníky, členské státy přijaly v rané fázi opatření, jejichž cílem bylo zabránit negativnímu vlivu zemí, které nejsou členy EU, na naplňování zásobníků. Informovaly o znárodnění majitelů zásobníků a o jmenování státních subjektů odpovídajících za naplňování. Přestože členské státy ještě musí Komisi předložit své návrhy rozhodnutí o certifikaci, v současné době neexistují žádné důkazy o tom, že by naplňování skladovacích zařízení pro bezpečnost dodávek bylo nadále v ohrožení. Většina certifikací bude muset být vydána v roce 2023, aby se vyloučil škodlivý vliv na vlastníky a provozovatele zásobníků.

Na základě dostupných údajů není možné konstatovat, zda a do jaké míry měly cíle naplnění stanovené v nařízení o uskladňování plynu vliv na ceny plynu. Ty závisejí na řadě faktorů nesouvisejících se skladováním, jako jsou dodávky z plynovodů, dostupnost LNG, úspory plynu, počasí a prémie spojená s riziky vnímanými trhem z pohledu bezpečnosti dodávek. Na základě obdržených příspěvků se zdá, že existuje prostor pro vnitrostátní opatření, která účinněji provádějí cíle EU s cílem předejít trajektoriím naplňování, které negativně ovlivňují cenový vývoj.

V případě nařízení o uskladňování plynu je to poprvé, kdy členské státy přijímají a provádějí skladovací opatření ve společném rámci, který umožňuje a podporuje kombinaci tržních a regulačních opatření s cílem zajistit minimální úroveň naplnění. I když je tento rámec stále omezený, je to také poprvé, kdy členské státy vypracovaly konkrétní opatření pro přeshraniční sdílení skladovacích zdrojů a souvisejících nákladů. Na konci zimy 2022/2023 má Komise v úmyslu vyzvat členské státy, aby podaly zprávy o svých zkušenostech s těmito opatřeními.